

Un calaix de sastre curull d'art

Més de vint expressions artístiques diferents en 130 quilòmetres de costa

Els municipis que formen la Costa Brava des de Portbou fins a Blanes són vint-i-dos. I potser podríem dir que també són més de vint les diferents expressions artístiques de tots els temps que trobem al llarg d'aquests 130 quilòmetres de costa, sigui en el mateix sender o en els seus rodals més propers. Són expressions artístiques en sentit ampli, des d'una escultura a un mosaic i des d'un poblat ibèric a un fris contemporani, passant per una capella romànica o un retaule barroc. No es tracta de fer un llistat exhaustiu com si es tractés d'un catàleg d'una exposició, tot i que no seria forassenyat fer-ho. L'objectiu d'aquest article és oferir una mena de deliciós entrant o una exquisida macedònia per completar un menú singular i únic: l'art en els camins de ronda de la Costa Brava.

>> «Passatges»,
de Dani Karavan,
Portbou

DOLORS REIG > TEXT

Situem-nos mentalment davant el mapa de la Costa Brava. Als dos extrems —Portbou i Blanes— hi trobem dues expressions artístiques que no deixen indiferent: *Passatges* (1994), el monument de Dani Karavan dedicat al filòsof jueu Walter Benjamin, i *El portal de la Costa Brava* (2008), de Josep Renalias, a la platja de s'Abanell, respectivament. La primera és dalt del turó on hi ha el cementiri de Portbou, i la segona arran de platja, però com vigilada per una roca amb nom propi: sa Palomera. Dues peces singulars que ens conviden a aturar-nos i a reflexionar. Una bona mostra de l'escultura dels darrers temps, finals del xx i principis del XXI.

Les mostres més antigues

Fent un salt enrere en el temps ens traslладem a l'època megalítica. Les terres gironines són riques en monuments d'aquella època, i la costa no en queda exempta. Molt a prop dels camins de ronda trobem peces molt valuoses, monuments que ens parlen de com es vivia i es moria o s'enterrava a l'època: dòlmens, menhirs, inscultures, poblats... Només per esmentar-ne un: la Creu d'en Cobertella, de Roses, el monument megalític més gran de Catalunya, datat entre el 3500 i el 3000 aC.

Seguint el fil cronològic, a peu de camí de ronda trobem dos poblats ibèrics, un dels quals al terme municipal de Palamós, concretament a la platja de Castell. Va ser

A Portbou i Blanes, els dos extrems de la Costa Brava, trobem dues expressions artístiques que no deixen indiferent

JORDI DALMAU

descobert per l'arqueòleg Miquel Oliva i Prat, i el 1996 va ser declarat BCIN. Estigué habitat des del segle VI aC fins a l'època romana, i va viure la seva màxima esplendor en els segles IV i III aC. L'altre poblat és el de Sant Sebastià de la Guarda (o de la Guaita), habitat des del s. V a l'I aC, moment en què els romans arribaren a Llafranc. Està situat a tocar mateix del far de Sant Sebastià, en el terme municipal de Palafrugell, a 156 m sobre el nivell del mar, i va ser descobert per l'historiador Joan Badia i Homs. En el poblat s'hi han trobat quinze sitges excavades a la roca, i un forn.

Continuant deambulant pels temps reculats, arribem a les ciutats grega i romana d'Empúries. Malauradament, no podem tenir tot l'art que es va generar a aquestes ciutats, però sí que gaudim dels mosaics romans d'Empúries cada estiu a l'aire lliure. I si volem reposar una mica del sol estival, al Museu d'Empúries trobarem el magnífic mosaic que representa el rapte d'Ifigènia, i també l'escultura d'Esculapi, entre altres preuades peces. En allunyar-nos una mica de la costa però

sense deixar la flaire de l'aire de mar, trobem a Tossa la vil·la romana dels Ametllers, que funcionà entre el s. I aC al VI dC.

Els records de l'edat mitjana

Mentre passegem per un o altre camí de ronda descobrirem amb la vista monuments que segons el moment del dia semblen sorgir d'un conte. Aquest és el cas de l'excels conjunt del monestir romànic de Sant Pere de Roda. Més modestament hi trobem en el mateix camí de ronda o, ben a prop, algunes capelles com la de Sant Baldiri, al Port de la Selva, de passada cap a cala Tavallera; la de Sant Elm a Sant Feliu de Guíxols, petitona, coqueta, potser la més famosa, puix que es diu que des d'allà va ser batejada la costa gironina amb el nom de Costa Brava per l'escriptor i periodista Ferran Agulló.

Si algú té preferència pels castells i les torres, el mostrarí que se'ns ofereix no és gens baladí: el castell de la Trinitat i la ciutadella de Roses, o el castell del Montgrí, que ens mira imponent com si volgués fer

>> «*A la dona del pescador*», Tossa.

A peu de camí de ronda trobem dos poblats ibèrics, un dels quals al terme municipal de Palamós, concretament a la platja de Castell

DOLORS REIG

DOLORS REIG

>> «*Carcoma*»,
de B. Anson, Llançà.
A la dreta, «*Els visitants*»,
de Rosa Serra, Roses.

>> «*A la gent del mar*»,
de Rodolfo Candelaria,
Palafrugell.

JORDI DALMAU

ostentació de la seva singularitat de castell inacabat; Begur és tot ella com una fortificació; la Torre Valentina de St. Antoni de Calonge, que aguanta la pressió de les edificacions actuals; Palafrugell, Cap Roig i Lloret presenten els més «moderns», construïts amb pretensions d'antigor... I com a peça única, la Vila Vella de Tossa, l'únic exemple de població medieval fortificada de la costa catalana. Data dels segles XII-XIV, conserva tres grans torres i allotja un dels museus més emblemàtics, el Museu Municipal de Tossa.

Museus i escultures a l'aire lliure

Si preferiu museus, gairebé a cada població costanera en trobarem un de temàtica interessant. El camí de ronda passa per davant d'alguns. Només per esmentar-ne un: la Casa Museu Dalí de Port-lligat. I sense moure'ns de Cadaqués val la pena pujar fins a l'església per delectar-se amb l'art barroc davant del magnífic retaule de Santa Maria.

Una de les mostres d'art més interessants és l'escultura, i la que es troba a l'aire lliure té un plus d'interès, per bé que és un dels patrimonis més fràgils. Una vegada l'artista l'ha lliurada i s'ha situada en un lloc determinat, en el millor dels casos té un moment de glòria —la inauguració—, en molts casos té la sort de comptar amb una placa que diu el seu nom i qui l'ha feta,

i, en el pitjor, res de res. Passa el temps, i ara li desapareix una peça —com el bastó del Dalí de Cadaqués— o un instrument musical —com a un músic de la Cobla de l'Escala—, i una capa de pols i d'oblit va apoderant-se'n. Val la pena parar-se i contemplar-les, voler saber qui les va fer, per què són allà, etc. En ser a l'aire lliure hom té la sensació que no pertanyen a ningú, quan és tot el contrari: són patrimoni de tots. En els camins de ronda també n'hi trobem. A ambdós extrems del recorregut que us convidem a fer, és a dir, a Portbou i a Blanes, en tenim unes quantes mostres. Els camins de ronda de la Costa Brava i els passeigs marítims de les poblacions costaneres són un magnífic aparador de la producció escultòrica. Ben bé ubicades en el camí de ronda trobem *A la gent del mar*, de Rodolfo Candelaria, en el que va de Calella a Llafranc, i una *Gasela* d'autor desconegut en el de s'Agaró. Amb materials diversos i estils molt variats, trobem peces d'un enorme interès. Les dedicades a la gent del mar són les més abundants: en trobem a Llançà, Roses, l'Escala, Palafrugell, Palamós, Lloret de Mar... En alguns casos es concreta més la dedicatòria —«A la dona del pescador»— i d'aquestes n'hi ha a l'Escala, a Tossa, a Lloret de Mar... I en d'altres té relació amb el mar, com és el cas del *Nus mariner*, d'en

Si algú té preferència pels castells i les torres, el mostrarí que se'ns ofereix no és gens baladí

JORDI DALMAU

JORDI DALMAU

Noja, a Platja d'Aro; *Sa Gavina*, de Lluís Carbonell, i *El meu nom és sirena*, d'Emília Xargay, ambdues a Tossa; i la *Font sirena*, de Frederic Marés, a Portbou. Una altra temàtica que sobresurt és la sardanística: en trobem a Portbou, l'Escala, Sant Feliu de Guíxols, Lloret de Mar... A partir d'aquí, la varietat està servida. Cal esmentar el conjunt escultòric dedicat al Petit Príncep, a la platja de Riells, de l'Escala; els turistes embadalits de la Rosa Serra a Roses; l'acolorit *Peix de l'amistat*, de Lorenzo Quinn, a Empuriabrava; la flama dels Jocs Olímpics del 1992, de Rosa Serra, a l'entrada de l'Escala; la imponent Ava Gardner de Ció Abellí contemplant la Vila Vella de Tossa; els escriptors que són recordats a peu de mar blava: Pere Calders i Palau i Fabra a Llançà; Rosa Leveroni i García Lorca a Cadaqués; Joaquim Ruyra a Blanes... Una menció especial es mereix el passeig de Palamós, on trobem cap a una dotzena d'escultures.

Els elements singulars

I a tall de calaix de sastre, un recull d'elements singulars relacionats directament o indirecta amb el món artístic: un rellotge de sol d'Empuriabrava; els fars que a poc a poc van quedant a la costa com vigilants perennes dels perills que es poden apropar i com a llanternes per a pescadors, viatgers...;

les cabanes de pescadors que ens parlen d'un passat recent durant el qual la vida de la gent del mar era molt dura; els búnquers de la darrera guerra; els cementiris més arreu de mar: el de Portbou, el de Port-lligat i el cementiri marí de l'Escala, on trobarem la petja de Víctor Català; els jardins on natura i art competeixen en un maridatge singular. I per acabar el recorregut, ho farem tornant al nord, a Llançà. Primer ens aturem a les cadires de formigó que, situades a la vora mateix del camí de ronda entre l'Argilera i Sant Jordi, ens conviden a contemplar tots els colors del blau mediterrani. I una vegada al port, des del Castellar o des de la Gola, contemplem una peça d'art singular: un dic de formigó, de 118 m de llargada i 3.168 m² de superfície, on l'artista empordanès Carles Bros l'any 2013 va pintar un *Banc de peixos*, dedicat «al nostre peix i als nostres pescadors».

Després d'un recorregut tan llarg i tan dens ens mereixem un descans. Potser ha arribat el moment de fer una parada, consultar guies i llibres d'art, i preparar bé l'anada a veure i viure l'art mentre gaudim de l'aire pur dels camins de ronda de la Costa Brava.

Dolors Reig és coordinadora del projecte «Apadrinem escultures».

>> «*Blanes, portal de la Costa Brava*», d'Antoni Rosselló, Blanes. A l'esquerra, «*El Petit Príncep*» Riells, l'Escala.

>> «*Als pescadors*», de Domènec Fita, Roses.

DOLORS REIG

Els camins de ronda de la Costa Brava i els passeigs marítims de les poblacions costaneres són un magnífic aparador de la producció escultòrica